

აღმოსავლეთ-დასავლეთის თემა სუად ალ-საბაჰის პოეზიაში

ლეილა ქველიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

E:mail:kvelidze.leila@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2026.11.42>

XX საუკუნის არაბულ ლიტერატურაში დიდ მნიშვნელობას იძენს და აქტუალურია აღმოსავლეთ-დასავლეთის ურთიერთმიმართება. დასავლეთის განსაკუთრებული დაინტერესება არაბული სამყაროთი იწყება ეგვიპტეზე ნაპოლეონ ბონაპარტეს ლაშქრობის შემდეგ. მოგვიანებით XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის დასაწყისში არაბული სამყარო დასავლეთისათვის ეკონომიკური ინტერესების სფერო გახდა. ამ პროცესს არაბულ ქვეყნებში მოჰყვა ეკონომიკური ძვრები, იწყება კულტურული ცხოვრების გამოცოცხლება “ნაჰდა”, რომელიც გულისხმობდა არაბული აღმოსავლეთის განვითარებას ევროპული გამოცდილების საფუძველზე ისე, რომ რელიგია შეეთავსებინათ ახალი ეპოქის მოთხოვნებისათვის; ასე წარმოიშვა მოდერნიზმი ისლამ-ში. არაბული ქვეყნების პოლიტიკური და ეკონომიკური განვითარება განაპირობებდა ქალის როლის ზრდას არაბულ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში და შესაბამისად გულის-ხმობდა იმ ტრადიციული შეხედულებების შეცვლას, რომლითაც განსაზღვრულია ქალის როლი და ადგილი მუსლიმურ საზოგადოებაში. ეს საკითხი არაბულ სამყაროში პირველად XIX ს.-ის ბოლოს არაბმა განმანათლებლებმა და მუსლიმმა რეფორმა-ტორებმა დააყენეს. ქალთა საკითხთან დაკავშირებით არსებობს ისეთი პრობლემები, რომლებიც საერთოა, როგორც არაბული, ასევე, დასავლური სამყაროსათვის.

დასავლეთისაგან განსხვავებით არაბულ სამყაროში ქალთა უფლებების დასაცავად პირველ ეტაპზე მამაკაცები იმაღლებენ ხმას. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ეგვიპტელი მწერლის კასიმ ამინის მოღვაწეობა. იგი ავტორია წიგნებისა „ქალთა განთავისუფლება“ და „ახალი ქალი.“ მოგვიანებით გამოჩნდნენ ქალთა უფლებებისათვის მებრძოლი მწერალი ქალები, რომელთა შემოქმედებაში საკითხი სხვადასხვა ასპექტით იყო წარმოდგენილი. ქალთა ლიტერატურის განვითარება არაბულ სამყაროში XIX ს.-ის ბოლოდან იწყება და ის ამავე დროს ემთხვევა არაბულ ქვეყნებში ქალთა მოძრაობის დასაწყისს. ამ პერიოდში მწვავედ დადგა ევროპული კულტურისა და ისლამური მემკვიდრეობის ურთიეთშეთავსების საკითხი. ერთი მხრივ, საჭირო იყო არაბული ენის, კულტურული ტრადიციის შენარჩუნება და ამავე დროს, ფეხი უნდა აეწყოთ დასავლური სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესისა და კულტურულ-პოლიტიკური ცხოვრებისათვის. ეროვნული კულტურის აღორძინება აღმოსავლეთისა და დასავლეთის მიღწევათა გონივრული სინთეზის საფუძველზე უნდა განხორციელებულიყო. დიდი ადგილი ეთმობა ქალთა საკითხს ახალ არაბულ ლიტერატურაში. თითქმის ყველა თაობის და ყველა მიმდინარეობის წარმომადგენელმა გამოხატა პოზიცია ქალთა საკითხისადმი. შეიქმნა ქალთა საინტერსო სახეები.

XX საუკუნის დასაწყისში არაბულ ქვეყნებში მოხდა რა სოციალურ-ეკონომიკური ცვლილებები, მუსლიმი ქალი ჩაერთო საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ამასთან დაკავშირებით გაჩნდა აუცილებლობა, რომ დაკანონებულიყო მათთვის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური თავისუფლებანი, გარანტირებული ყოფილიყო შრომისა და განათლების

უფლება. ქალთა მოძრაობა განსაკუთრებით აქტიურდება XX საუკუნის 20-30 იან წლებში. ამ პერიოდში უკვე გარკვეული შედეგებია მიღწეული არაბულ საზოგადოებაში ქალთა საკითხთან დაკავშირებით. XX საუკუნის II ნახევრიდან ქალთა მოძრაობა არაბულ სამყაროში განვითარების ახალ ეტაპზეა, ქალი უკვე დამკვიდრე-ბულია სოციალურ გარემოში. არაბ მწერალ ქალთა შემოქმედების მთავარი თემა, რა თქმა უნდა, ქალთა საკითხია, ოღონდ ახლებურია დამოკიდებულება ამ პრობლემი-სადმი. მათ შემოქმედებაში უკვე საზოგადოებრივი თვალსაზრისით მამაკაცთა და ქალთა პრობლემები ერთ სიბრტყეზე განიხილება [3, 30]. არაბულ საზოგადოებაში ქალის როლი იზრდებოდა ამ ქვეყნებში ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ფონზე, აღინიშნება არაბი ქალის განსაკუთრებული აქტივობა საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან ქალთა მოძრაობაში ახალი ეტაპი იწყება. ამ თაობის მწერალი ქალები უკვე აქცენტს აკეთებენ ქალის შინაგანი სამყაროს ასახვაზე. ქალის მიერ სიყვარულის თავისუფლად გამოხატვის აუცილებლობაზე [3, 23].

XIX-XX საუკუნეებში არაბულ სამყაროში მიმდინარე ცვლილებებმა, ისტორიულ კულტურულმა ფონმა მნიშვნელოვანი კვალი დააჩნია ახალი არაბული ლიტერატურის განვითარებას, რომელშიც აქტიურად მიმდინარეობდა აღმოსავლეთ-დასავლეთის ურთიერთმიმართების საკითხის განხილვა. მეოცე საუკუნის არაბულ ლიტერატურაში მაჰჯარის ლიტერატურულმა სკოლამ წამოსწია წინ აღმოსავლეთის სულიერებისა და დასავლეთის მატერიალიზმის იდეა. ასევე ემიგრანტული ლიტერატურიდან იღებს სათავეს დისკურსი მესამე ჰიბრიდული სივრცის შესახებ.

ახალ არაბულ ლიტერატურაში ხდება დასავლეთევეროპული ესთეტიკური პრინციპების სინთეზირება, რომლის ფონზეც ახალი შეხედულებები ყალიბდება. ყოველივე ეს იწვევდა ტრადიციული შეხედულებების გადასინჯვას. ამ მზარდი ტენდენციიდან გამომდინარე არაბულმა ლიტერატურამ დაიწყო იმ პრობლემების განხილვა, რომელიც თითქმის ტიპურია არაბული ყოფისათვის. მიუხედავად იმისა, რომ არაბი მამაკაცი თანახმაა ქალებმა გაიკეთონ თავიანთი კარიერა, ისინი ფიქრობენ, რომ ქალისათვის უპირველესი უნდა იყოს ოჯახი. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით საინტერესოა თანამედროვე ეგვიპტელი მწერალი ქალის ნავალ ას-სა'დავის მოსაზრება როცა ამბობს: "არაბ ავტორებსა და მამაკაცებს, იქნება ეს წარსულსა თუ აწმყოში, არ შესწევდათ უნარი ღრმად ჩასწვდომოდნენ არაბი ქალის მორალურ ტრაგედიასა და მამასადამე, არ შეუძლიათ გამოხატონ ნამდვილად ღირებული ქალთა საკითხთან დაკავშირებით". სულ სხვა სახითაა წარმოდგენილი არაბი ქალი მწერალ ქალთა შემოქმედებაში. მათ ნაწარმოებებში წარმოდგენილია „ახალი ქალის“ სახე, რომელიც არის განათლებული, მაღაზნეობრივი, თავდადებული, სიყვარულისა და თვით-დამკვიდრებისათვის მებრძოლი, რომელთა პიროვნული ბედნიერება თუ ტრაგედია ხშირად, სწორედ მამაკაცთა დამოკიდებულებით არის განპირობებული. მართალია, იცვლება ქალის როლი არაბულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ძნელად მიმდინარეობს იმ ფსიქოლოგიური ბარიერის დაძლევა, რომელიც საუკუნეთა განმავლობაში ყალიბდებოდა ისლამურ სამყაროში ქალთა საკითხთან დაკავშირებით.

XX საუკუნის ბოლოს არაბულ საზოგადოებაში ღრმავდება კრიზისი, ხდება ღირებულებათა გადაფასება, ყალიბდება თვისობრივად ახალი ურთიერთობები ინდივიდსა და ერს, ქალსა და საზოგადოებას შორის. რეალობასა და წარმოსახვას შორის ზღვარი იზრდება. ეს კი გარკვეულწილად იწვევს გულგატეხილობასა და ნიჰილიზმს. საჭიროა ახალი იდეალები, რათა მოხდეს საზოგადოების გულგატეხილობის დაძლევა. ეს გარკვეულწილად ეხება ქალთა საკითხსაც. ამ პერიოდში ქალთა მოძრაობა არაბულ სამყაროში განვითარების ახალ ფაზაში შედის და ეს ამ თაობის მწერალი ქალების შემოქმედებაშიც ნათლად ვლინდება. შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ეს პროცესია ასახული თანამედროვე არაბულ ლიტერატურაში.

არაბულ სამყაროში ქალთა პრობლემის კვლევა სუად ალ საბაჰის შემოქმედების მთავარ საკითხად იქცა. სუად ალ-საბაჰი თავის სამშობლოში და საერთოდ არაბულ სამყაროში, შეიძლება დავახასიათოდ როგორც ქალი-მოღვაწე. იგი მაღალ, არისტოკრატიულ წრეს ეკუთვნის. მამა მუჰამად საბაჰ ალ-საბაჰი თავისი დიდი წინაპრის შიხ მუჰამად ალ-საბაჰის სახელს ატარებდა, რომელიც 1892-1896 წლებში ქუვეითს მართავდა. სუად ალ-საბაჰი დაიბადა ქუვეითში, ხოლო უმაღლესი განათლების მისაღებად ეგვიპტეში გაემგზავრა და 1973 წელს დაამთავრა კაიროს უნივერსიტეტის ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. პირველი ქუვეითელი ქალია, რომელსაც ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი მიენიჭა ინგლისის სარის უნივერსიტეტში 1981 წელს. სადოქტორო დისერტაციის თემა შეეხებოდა ქუვეითის ეკონომიკის დაგეგმვისა და განვითარებას და მასში ქალის როლს. სუად ალ-საბაჰი რამდენიმე საერთაშორისო ორგანიზაციისა და საზოგადოების წევრია. ესენია: ლონდონში დაარსებული არაბული კულტურის ინსტიტუტი, ქუვეითელ ემიგრანტ ქალთა და ჟურნალისტთა ასოციაცია, არაბულ სამყაროში ადამიანის უფლებათა დაცვის ორგანიზაცია, ქუვეითში განათლების გამავრცელებელი ორგანიზაცია, მუსლიმ ქალთა მსოფლიო ორგანიზაცია, ამანში არაბული ინტელექტუალური აზროვნების ცენტრი, არაბულ სამყაროში ადამიანის უფლებათა დაცვის ორგანიზაცია, ოჯახის დაგეგმვისა და განვითარების საერთაშორისო გაერთიანება, ამერიკა-ქუვეითის მეგობრობის ასოციაცია და სხვ. აღსანიშნავია ისიც, რომ იგი, ამავე დროს, იკვლევს ახლო აღმოსავლეთში ეკონომიკური პოლიტიკის სხვადასხვა საკითხებს, დიდ ყურადღებას უთმობს არაბულ სამყაროში ადამიანთა უფლებების დაცვას.

ლექსების წერა დაიწყო ადრეულ ასაკში და 1961 წელს პირველი კრებული გამოსცა. 1971 წელს კი გამოვიდა მისი პოეტური კრებული “ნატვრა”. 1972 წელს გამოვიდა მისი მომდევნო კრებული “შენტვის, ჩემო შვილო”, რომელიც ეძღვნებოდა შვილის ხსოვნას ოცდაათი წლის ასაკში რომ დაკარგა. მისი ყველაზე ცნობილი და შემოქმედებითი თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი კრებულებია 1976 წელს გამოსული “ქალის ნამცეცები”. ამ კრებულში, პირველად მის შემოქმედებაში მოცემულია ჯანყი იმ სისტემის წინააღმდეგ, რომელიც მამაკაცმა შექმნა ქალის გარშემო და ცნობილია “ახალი ქალის” სახელით, შემდგომში პოეტი ქალი კიდევ მრავალგზის უბრუნდება ამ საკითხს. მას უძღვნის კრებულს “პირველად იყო ქალი”, რომელმაც მას საქვეყნოდ გაუთქვა სახელი.

გამოქვეყნებული აქვს პოეტური კრებულები და წიგნები: “ადამიანის უფლებები თანამედროვე სამყაროში” (حقوق الإنسان في العالم المعاصر), “წამები ჩემი ცხოვრებიდან” (1964, لحظات, من عمري), “ნატვრა” (1971, أمنية), “შენტვის, ჩემო შვილო” (1972, إليك يا ولدي), “ქალის ნამცეცები” (1986, فتايات امرأة), “პირველად იყო ქალი” (1988, في البدء كانت الأنثى), “ვარდისა და თოფის დიალოგი” (1990, حوار الورد والبنادق), “უკანასკნელი მახვილი” (1992, آخر السيف), “სიყვარულის ლექსები” (1992, قصائد حب), “ქალი ნაპირების გარეშე” (1994, امرأة بلا سواحل), “ელვა-დეპეშები სამშობლოს” (1994, برقيات عاجلة الى وطني), “ნებას მომცემთ მიყვარდეს სამშობლო?” (1994, هل تخدني الى حدود الشمس), “ქალი ლექსია და ლექსია ქალი” (1999, القصيدة أنصى والأنثى قصيدة), “რჩეული კრებული” (2003, مختارات مقترحة).

მისი ლექსები ითარგმნა ინგლისურ, ფრანგულ, სპარსულ, ქართულ და სხვა ენებზე. ქართულ ენაზე ითარგმნა მისი პოეტური კრებული “პირველად იყო ქალი”, რომელიც 1987 წელს გამოვიდა, მთარგმნელები ღადა ჯავიში და მარინა თხინვალი. ასე გაეცნო ქართველი მკითხველი სუად ალ-საბაჰის შემოქმედებას.

ის არის მწერალი და მოღვაწე, რომლის შემოქმედების მთავარი თემაა ადამიანთა, და კერძოდ, ქალთა უფლებები არაბულ სამყაროში. მის შემოქმედებაში ქალთა საკითხი განიხილება საერთო ზოგადსაკაცობრიო პრობლემებთან მიმართებაში. სუად ალ-საბაჰის პოეზია პოპულარულია თანამედროვე არაბულ სამყაროში. ეს ინტერესი მის მიმართ გამოწვეულია, მისი, როგორც პოეტი ქალის შემოქმედებით, ასევე მისი საზოგადოებრივი

მოღვაწეობისა და იმ წვლილის გამო, რომელიც მას შეაქვს თანამედროვე არაბულ სამყაროში ქალთა უფლებების და არაბ ქალთა ლიტერატურის განვითარების საქმეში.

სუად ალ-საბაჰი XX ს.-ის 70-იან წლებში გამოდის შემოქმედებით ასპარეზზე. ეს არის გარდამავალი პერიოდი, როცა არაბულ საზოგადოებაში ეროვნულ-გამათავისუფლებელი ბრძოლით გამოწვეული ეიფორია გავლილია და არაბულ საზოგადოებაში ყალიბდება თვისობრივად ახალი ურთიერთობები. არაბი მწერალი ქალი ცდილობს საკუთარ შემოქმედებაში ქალთა საკითი დააყენოს წინა პლანზე და კიდევ ერთხელ შეახსენოს არაბულ სამყაროს, რომ თანამედროვე ქალი არაბული საზოგადოების აქტიური და სრულუფლებიანი წევრია, თუმცა იგი ჯერ კიდევ არაა გათავისუფლებული ტრადიციული წეს-ჩვეულებებისა და დოგმათა ტყვეობიდან.

სუად ალ-საბაჰის პოეზიის გმირი თანამედროვე, ინტელექტუალური ქალია, რომელსაც თან სდევს საკუთარი თვითდამკვიდრებისათვის ბრძოლის წარსულიდან მომდინარე გამოცდილება და მიისწრაფვის თავისუფლებისაკენ. სუად ალ-საბაჰი პოეზიაში ქმნის ლირიკული გმირის ქალის ზოგად სახეს, რომელიც გარკვეულწილად პოეტს ავტორს გავს. ქალის სახე იქმნება პოეტის თხრობით. ოცნებაში წარმოსახული სატრფოს მამაკაცის ფონზე. ქალის სახის შესაქმნელად სუად ალ-საბაჰი საკუთარ ხერხს იყენებს, რომელიც გარკვეულწილად ორიგინალური და არატრადიციულია.

ქალი სუად ალ-საბაჰის პოეზიაში არაბი ქალის განზოგადებული სახეა, რომელიც, როგორც ინდივიდი, ცდილობს არ დაემორჩილოს საზოგადოების მიერ პიროვნებისათვის მიუღებელ დადგენილ ნორმებს. ქალი კონკრეტულად მამაკაცს არ უპირისპირდება, რადგან თვლის, რომ მამაკაცმა და ქალმა ერთად უნდა იზრუნონ ქალისადმი საზოგადოების დამოკიდებულების შეცვლაზე. “შენ და მე, უნდა გავუჩინოთ კანონიერება სიყვარულს” - ესაა სუად ალ-საბაჰის გმირი ქალის უპირველესი საზრუნავი. ქალი აცხადებს პროტესტს იდეის, აზრის, სიტყვის დონეზე. იგი ცდილობს ქალის შესახებ არაბულ საზოგადოებაში შექმნას გარკვეული აზრი და შემდეგ დაიწყოს იდეის პრაქტიკული განხორციელება. სუად ალ-საბაჰის პოეზიაში ქალი არ უპირისპირდება მამაკაცს, არამედ მის გვერდითაა, როგორც მისი თანასწორი, მიუხედავად იმისა, რომ არაბი ქალი მამაკაცის მიერ არ არის აღიარებული თანასწორად და თანაბარუფლებიანად. ქალმა იცის რეალურად არსებული მდგომარეობა მუსლიმურ სამყაროში, XX ს.-ის არაბული საზოგადოებისათვის მიუღებელია ქალის სწრაფვა თავისუფლებისაკენ და ასევე მისი განხორციელების გზები. მაგრამ მისი პროვოკაციული საქციელი განპირობებულია იმით, რომ ცდილობს დააფიქსიროს საკუთარი თვალთახედვა და აიძულოს საზოგადოება კიდევ ერთხელ მიუბრუნდეს ქალთა საკითხს. ეს არის უუფლებობით გამოწვეული პროტესტი. სუად ალ-საბაჰი ამბობს: “პოეზია არის ასახვა და ამავდროულად ჯანყი არსებულის მიმართ. მხოლოდ ასე შეიცნობს ადამიანი საკუთარ თავს”. ასე ისახება ქალური ჯანყი, რომელიც სიტყვითაა გაცხადებული. თავის დროზე, როდესაც სუად ალ-საბაჰის ლექსების კრებული “ქალის ნამცეცები” გამოვიდა, იგი არაბულ საზოგადოებაში მიჩნეულ იქნა “ქალური რევოლუციის კონსტიტუციად”.

“ავირჩიე საპირისპირო სიტყვები” უცხადებს ქალი იმ პატრიარქალურ საზოგადოებას, რომელიც ქალის ყოველგვარ წარმატებას ეჭვით შეჰყურებს. ქალი სიყვარულს ირჩევს თავისუფლების მიღწევის საშუალებად და დარწმუნებულია, რომ, როცა შეძლებს თავისუფლად გამოხატოს გრძნობები, მხოლოდ მაშინ იქნება თავისუფალი. ქალი თავად სვამს შეკითხვას: “თუ ვერ შევძელით მისწრაფებების განხორციელება რა იქნება შემდეგ? ალბათ იქნება უსურვილობა.” უსურვილობა კი გულისხმობს უსიყვარულობას და შესაბამისად თავისუფლებისაკენ სწრაფვის უარყოფას. არაბული სამყაროსათვის არატრადიციულია მისი მისწრაფებები, ამიტომაც გამოხატავს პროტესტს, ეწინააღმდეგება საზოგადოებას. შეძლებს კი არაბი ქალი უახლეს მომავალში შეცვალოს არასასურველი სინამდვილე? ამ კითხვაზე თავად პოეტი ქალი პასუხობს: “ღრმა მწუხარებით მინდა განვაცხადო, რომ ამას ჩვენ, არაბი ქალები ვერ შევძლებთ, რადგან არაბ ქალს არ ევალება ბრძოლა სხვას გამოუცხადოს; მან უპირველესად უნდა მოახერხოს თავად დააღწიოს თავი

იმ “ნაზსურნელებით სავსე” საკანს, რომელშიც დაიტყვევა თავი. მან ჯერ საკუთარ თავზე უნდა შეძლოს გამარჯვება და მხოლოდ ამის შემდეგ იქნება შესაძლებელი საერთო გამარჯვების მოპოვება. თუ არაბი ქალი ვერ შეძლებს საკუთარ თავში კომპლექსის დაძლევას, ყველა სხვა გამარჯვება იქნება მხოლოდ და მხოლოდ ეფემერული.” პოეტი ქალის ეს მწარე აღსარება ასახავს იმ რეალობას, რომელიც ქალთა საკითხთან დაკავშირებით არსებობს არაბულ სამყაროში. თუმცა სუად ალ-საბაჰის ლირიკური გმირი ქალი ღიად აცხადებს:

إنهم يحاولون أن يغتالوا القصائد
ويحرقوا غابات الحب الخضراء
ويستأصلوا رجولة الرجال
وأوثة النساء
ولكننا . . .
سنتحداهم بكل جفايل البرابرة
ونوقف هجمة عصور الانحطاط . .

ისინი ცდილობენ პოეზიის ჩაკვლას,
სიყვარულის მწვანედ მოშრიალე ტყეების
გადაწვას,
მათ საჭურისებად აქციეს მამაკაცები,
მაგრამ ჩვენ. . .
წინ აღვუდგებით ძალმომრეობას,
ჩვენი სიყვარულის მთელი ენერგიით,
რადგან სიყვარულია ის ერთადერთი ძალა,
რომელიც წინ აღუდგება ბარბაროსებს [1, 158].

ამ შემთხვევაში, ალბათ, XXI ს.-ის არაბი ქალი მოიაზრება.

ის XX საუკუნის დასასრულის ტიპური ინტელექტუალური გმირია, რომელიც არატრადიციულია არაბულ სამყაროსთან მიმართებაში. ეს არის XX ს.-ის არაბი “ახალი ქალი”, რომელსაც მოპოვებული აქვს პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებები, საზოგადოებრივი მდგომარეობა. მაგრამ არსებობს უაღრესად მნიშვნელოვანი, ქალის პიროვნული თავისუფლების პრობლემა. ეს საკითხია მის პოეზიაში წინა პლანზე.

ლექსში “XX საუკუნის ქალი” ვკითხულობთ:

قد كان بوسعي,
-مثل جميع نساء الأرض-
مغازلة المرأة. . .
لكني خنت قوانين الأنثى
واخترت مواجهة الكلمات. .

“მე შემძლო
ამ დედამიწაზე ყველა ქალივით
მეკვლუცა სარკის წინაშე. . .
მაგრამ ვულაღატე ჩვეულებრივი მდედრის
კანონებს
და ავირჩიე საპირისპირო სიტყვები...” [1, 44].

პოზიცია გამჟღავნებულია - ქალი ითხოვს თავისუფლებას გრძნობათა გამოხატვის თვალსაზრისით და პროტესტს აცხადებ, ირჩევს საპირისპირო სიტყვებს, უპირისპირდება საზოგადოებრივ აზრს ქალის შესახებ. პოეტისათვის თავისუფლების გამოვლენის საუკეთესო საშუალება არის სიყვარული. ეს არის მისი ცხოვრების პრინციპი, მამოძრავებელი ძალა ადამიანური აღმადრენისა. როგორია მისი დამოკიდებულება სიყვარულის ტრადიციული გაგებისადმი? „დავიღალე სიყვარულზე ტრადიციული ლაპარაკისაგან, დავიღალე წინაპართა ღაზალებისაგან... სცადე, ჩემს გამო, ცოტათი მაინც რომ გამოსცდე ამ გაცვეთილ ტექსტებს, სცადე, რამე გამოიგონო.” [1, 130] - მიმართავს იგი სატრფოს.

პოეტმა კარგად იცის, რომ აღმოსავლეთში საზოგადოებისათვის ძნელია შეეგუოს საუკუნეების განმავლობაში დამკვიდრებული ტრადიციების რღვევას. იმას, რომ ქალმა შეიძლება თავისუფლად გამოხატოს გრძნობები. უაღრესად საინტერესოა ლექსი “დემოკრატია”, რომელშიც გარკვევით ჩანს რა სურს პოეტს, რომ აღიარებული იქნას ქალის უფლება თავისუფლად გამოხატოს გრძნობები და შეცვალოს სიყვარულის ტრადიციული გაგება არაბულ სამყაროში. თავის დროზე ნიზარ კაბანი ამის შესახებ წერდა: “იმისათვის, რომ არაბ ერს ჰქონდეს მომავალი, ორიენტირად უნდა აირჩიოს აზროვნების დემოკრატია, რომლის გარეშეც არ არსებობს ჭეშმარიტება და რა თქმა უნდა შემოქმედება.” სწორედ ამას გულისხმობს ლექსში “დემოკრატია” სუად ალ-საბაჰი. “დემოკრატია იქნებოდა სიყვარულში ქალის მიერ აზრის გამოთქმა, ოღონდ ისე რომ არ ჩაქოლონ.” პოეტი ქალისათვის “პოლიტიკური ჩაგვრა და სიყვარულში ჩაგვრა” ორივე ერთია. ქალი ცდილობს შეცვალოს სიყვარულის ტრადიციული გაგება, ისწრაფვის თავისუფლებისაკენ, აცხადებს პრეტენზიას, რომ საზოგადოებაში დამკვიდრდეს, როგორც მამაკაცის თანაბარუფლებიანი წევრი. არაბული სამყაროსათვის ეს მისწრაფება მიუღებელია დასავლური სამყაროსაგან განსხვავებით.

عندما تسافر امرأة عربية
الى باريس. . أو لندن. . او روما. .
تأخذ على الفور شكل حمامة
. . وفي طريق العودة. .
يتبدد الحلم . .
تجف موسيقى النوافير
يتناثر ريش البط الأبيض
وتدخل معى بقية الدجاجات. .
الى قننها. . .

“როდესაც არაბი ქალი მიემგზავრება პარიზში,
ლონდონში ან რომში,
მაშინვე იღებს მტრედის ფორმას...
უკანა გზაზე . . . ქრება ოცნება,
შადრევენების მუსიკა შრება,
თეთრი გედის ბუმბული ივანტება
და დანარჩენ ქათმებთან ერთად შედის საქათმეში” [1, 24].

როგორც ლექსიდან ჩანს პოეტისათვის დასავლეთი ასოცირდება თავისუფლებასთან, დასავლეთში ქალი მტრედია, რომელსაც ფრენა შეუძლია ე. ი. თავისუფალია. აღმოსავლეთში არაბი ქალი მიისწრაფის თავისუფლებისაკენ, არსებობს ფრენის სურვილი, მაგრამ მისი ეს მისწრაფება საზოგადოების ტრადიციული დამოკიდებულების გამო განუხორციელებელია. არაბი ქალი ემსგავსება ქათამს, რომელსაც აქვს ფრთები, მაგრამ არ შეუძლია ფრენა. დასავლეთისა და აღმოსავლეთის ურთიერთმიმართების თაობაზე აქტუალური დისკუსიები იმართებოდა არაბულ სამყაროში. ჯერ კიდევ განმანათლებლები ისწრაფვოდნენ აღმოსავლეთისა და დასავლეთის სინთეზისაკენ და თვლიდნენ, რომ არაბული სამყარო ქალთა საკითხთან დაკავშირებით ორიენტირებული უნდა ყოფილიყო დასავლურ ღირებულებებზე, ოცნებობდნენ არაბი ქალის ყოფა ევროპელი ქალის მსგავსი გამხდარიყო. ამასთანავე შენარჩუნებულიყო ის დადებითი, რაც აღმოსავლეთს გააჩნდა. ამ საკითხთან მიმართებაში. ანალოგიურ მისაზრებას გამოთქვამს სუად ალ-საბაჰი, თუმცა შიშით აღნიშნავს, რომ თუ აღმოსავლეთი არ წავა კოპრომისის გზით და არ შეიცვლება დამოკიდებულება ქალთა თავისუფლების მიმართ, შესაძლოა მოხდეს ევროპული კულტურის გადმონერ-გვა უკრიტიკოდ და გაუაზრებლად, რაც საშიშროებას შეუქმნის ჩვენ სულიერ მემკვიდ-რეობას. აღმოსავლეთს კი ბევრი აქვს ისეთი, რაც დასავლეთისთვისაც მისაღებია. ეს ქალთა საკითხსაც შეეხება აღნიშნავს პოეტი ქალი.:

الحب . . على نار الفحم

الفرق بين العاشقة الأوربية
والعاشقة العربية
أن الأولى تتناول الواجبات السريعة
والأطعمة المثلجة . .
والحب المثلج . .
في حين أن العاشقة العربية . .
تشوى . .
على نار الفحم

განსხვავება შეყვარებულ ევროპელ ქალსა
და შეყვარებულ არაბ ქალს შორის არის ასეთი:
ევროპელი იკვებება ბუტერბროდებით,
კონსერვებით და გაყინული სიყვარულით. . .
ხოლო შეყვარებული არაბი ქალი
იდაგება ცეცხლის ნაკვერჩხლებზე” [11, 88].

ლექსიდან კარგად ჩანს, მიუხედავად იმისა, რომ ევროპელი ქალი თავისუფალია გრძნობათა გამოხატვის თვალსაზრისით, იგი კარგავს ფუნქციას იყოს სატრფო, მამაკა-ცის ტრფობის ობიექტი. აქ კარგად ჩანს აღმოსავლეთ-დასავლეთის ურთიერთმიმარ-თება, რომელიც სათავეს იღებს XX საუკუნის დასაწყისის ემიგრანტული ლიტერატურ-რიდან. აღმოსავლეთის სულიერება და დასავლეთის მატერიალიზმი სუად ალ საბაჰი-სათვის მხოლოდ ჰიბრიდული მესამე სივრცისათვის არის მისაღები. ამ შემთხვევაში ჩამოყალიბდება არაბულ საზოგადოებაში თავისუფალი, ახალი ქალი.

ამრიგად, სუად ალ-საბაჰის შემოქმედება აღმოსავლური და დასავლური ცივილიზაციების მიღწევათა სინთეზისაკენ სწრაფვის ნიმუშია; იგი თანამედროვე არაბი ქალის პრობლემებს განიხილავს და ცდილობს, განსაზღვროს ქალის ადგილი საზოგადოებაში. XX ს.-ის დასასრულს არაბი ქალი იბრძვის არა მხოლოდ პოლიტიკურ-სოციალური უფლებებისათვის, არამედ პირადი გრძნობების, სიყვარულის თავისუფლად გამოსახატად. რადგან მის შემოქმედებაში სიყვარული თავისუფლების მოპოვების გზად და საშუალებადაა წარმოდგენილი. ძირითადი ტენდენცია კი ქალთა მწერლობის განვითარებისა არაბულ ლიტერატურაში არის ის, რომ არაბული საზოგადოების აქტუალური საკითხები ღია დისკუსიის საგნად აქციონ და შემოქმედებითი თავისუფლების პრინციპით წარმოადგინონ საზოგადოების წინაშე.

ლიტერატურა:

1. სუად ალ-საბაჰი, პირველად იყო ქალი, მთარგმნელები მარინა თხინვალეი, დადა ჯავიში, “მეგობრობის სახლი”, ალექსო, 1996.
2. ა.სილაგამე, ჯ. იბრაჰიმი, თანამედროვე არაბული ლიტერატურათმცოდნეობა აკრიტიკა, თბ., 1988, გვ. 404-408.
3. Nawal El Saadawi., The Hidden Face of Eve-Women in the Arab World, London: Zed Books, 1980.
4. Hafez Sabri, Womens Narrative in Modern Arabic Literature, From Love and Sexuality in Modern Arabic Literature, Sagi Books, 1995.
5. سعاد الصباح, في البدء كانت الأنثى (شعر), رياض الريس للكتب والنشر, لندن, 1988.
6. سعاد الصباح, امرأة بلا سواحل (شعر), دار سعاد الصباح, الكويت, 1994.
7. سعاد المناع, أدب المرأة في الجزيرة والخليج, موسوعة الكاتبة العربية 1873-1999, الجزيرة والخليج واليمن
8. والكاتبات باللغات الأجنبية, المجلد الرابع, المجلس الأعلى للثقافة, مؤسسة المرأة العربية للأبحاث النشر, 2004, 7-10 Ggg.

Leila Kvelidze

Akaki Tsereteli State University

Kutaisi, Georgia

E:mail:kvelidze.leila@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2026.11.42>

East and West in the Poetry of Suad Al-Sabah

Abstract

The issue of the relationship between East and West in twentieth-century Arabic literature was shaped by the historical and political realities that emerged in the Arab world during the nineteenth and twentieth centuries. In this period, Arab public life was marked by active debates concerning individual rights and responsibilities, prompted by profound political, economic, and social transformations. In Arab countries, where social life had long been regulated by the dogmas of the Qur'an and Sharia law, the activities of Muslim reformers and Arab Enlightenment thinkers contributed to the growing relevance of the "woman question." This development coincided with the rise of the women's movement in Western countries. Consequently, women's literature became a subject of particular interest. Thus, in modern Arabic literature, the emergence of the women's movement paralleled the entry of women writers onto the creative stage. It is noteworthy that Arabic literature at the time was undergoing major transformations without the support of an established tradition in this domain. As a result, women writers were compelled to assume the role of pioneers. The 1960s constitute a particularly significant period in the history of modern Arabic literature with regard to the activity of women writers. More than half of the authors representing this generation were women. The works of Arab women writers are characterized by a broad spectrum of gender-related issues, foremost among them the question of personal freedom.

A prominent representative of this generation is Suad Al-Sabah, who, through both her public engagement and poetic literary work, seeks to defend women's interests in the Arab world. The principal themes of her poetry include the reconciliation of Islamic and Western values. In her poetic vision, the West is associated with freedom and materialism, whereas the East embodies a traditional, spiritual, and passive reality. In twenty-first-century Arabic poetry, the theme of the encounter between these two worlds remains a matter of continuing relevance.